

Literárnokritická reflexia slovenskej literatúry 2018

Daniel Domorák

Dňa 3. 5. 2018 sa uskutočnilo vôbec prvé podujatie v nových priestoroch Ústavu slovenskej literatúry SAV na Dúbravskej ceste 9 v Bratislave – už tradičný vedecký seminár *Literárnokritická reflexia slovenskej literatúry 2018*.

Prvým príspevkom po úvodnom otvorení bol *Postmodernizmus reloaded?* (Vilikovský, Rankov, Majling, Pupala) od Ivany Taranenkovej (Ústav slovenskej literatúry SAV, Bratislava), ktorá identifikovala vo vybranej tvorbe súčasnej literatúry tendenciu návratu k postmodernizmu deväťdesiatych rokov, pričom jej záujem spočíval predovšetkým v otázke, v akých modalitách sa táto tendencia v aktuálnej tvorbe prejavuje. U Pavla Vilikovského a jeho *Krásnej strojvodkyne, krutej vojvodkyne* ozrejmla najmä nadväznosť na jeho vlastnú líniu tvorby, u Pavla Rankova a jeho *Miest, čo nie sú na mape* naznačila jeho prekombinované stratégie bez atmosféry a jazykovej nápaditosti, v prípade *Čierneho zošita* od Richarda Pupalu ocenila kombináciu bežnej reality a fantastiky nezaťaženej autorovým egom a na záver prózu *Ruzká klazika* od Daniela Majlinga označila ako nonsensovú literatúru a zároveň absurdnú grotesku komunikujúcu nielen s ruskou literárnou klasikou, ale aj so slovenskou literatúrou a kultúrou.

Karol Csiba (Ústav slovenskej literatúry SAV, Bratislava) svojím referátom *K čítaniu próz Alexandry Salmely Antihrdina a Pavla Rankova Miesta, čo nie sú na mape* nadviazal na predchádzajúci príspevok, keď sa venoval predovšetkým románu Pavla Rankova *Miesta, čo nie sú na mape*. Nadväznosť spočívala aj

v podobnom kritickom ladení príspevku, keď románu vyčítal najmä jeho vykonštruovanosť, o ktorú sa však podľa Karola Csibu sám autor románu usiloval a ktorá pripravila text o možnosti príbeh precítiť. Na záver Csiba naznačil aj súvislosť s románom *Antihrdina*, keďže sa obe prózy vyznačujú, aj keď obe špecifickým spôsobom, palimpsestovým charakterom.

Triezvy, rezký, vždy pripravený (Alexandra Salmela: *Antihrdina*) bol názov výstupu Magdaleny Bystrzak (Ústav slovenskej literatúry SAV, Bratislava), ktorá ďalej rozšírila predchádzajúce príspevky. V prípade románu *Antihrdina* sa venovala viacerým jeho aspektom. Žánrovo ho zaradila do kategórie antiutópie, analyzovala jeho spôsob vytvárania bipolárneho obrazu reality, po formálnej stránke ho označila za experiment a zároveň ho charakterizovala aj ako prózu vypĺňajúcu dopyt po spoločensky angažovanej literatúre.

Posledným príspevkom prvého bloku bol *Subjekt ako spisovateľ: dve podoby* (Jurolek a Bendzák) Vladimíra Barboríka (Ústav slovenskej literatúry SAV, Bratislava), ktorý napokon doplnil svoju prezentáciu aj o tretieho autora – Tomáša Hučka. Vo všetkých troch prípadoch podľa Barboríka dominuje subjekt vytvorený sebou samým, no zakaždým v inom prevedení – text Luboša Bendzáka *Samota je moja staršia sestra* nefunguje kvôli nedôverčivej ľahostajnosti a výraznej sebaštylizácii, próza Tomáša Hučka *Chacónna* zasa kvôli príliš citelnému egocentrizmu. Pozitívnejšie vyšiel v podaní Barboríkovej kritiky len román Rudolfa Juro-

leka *Pán Ó*, ktorý v porovnaní s predchádzajúcimi dvomi autormi vďaka väčšej sebadôvere nemusí samého seba deklarovať v texte. Na výstup Vladimíra Barboríka nadviazala aj diskusia pred prestávkou, ktorá sa venovala predovšetkým téme ja-písania.

Prvým referujúcim po prestávke bol Radoslav Passia (Ústav slovenskej literatúry SAV, Bratislava), ktorý pomenoval *Aktuálne podoby generačnej výpovede v našej literatúre*. Cez úvodný, všeobecný prehľad hľadajúci definície pojmu generácia sa dostal k pokusu priblížiť dané podoby generačnej výpovede konkrétnejšie cez slovenskú literatúru sedemdesiatych a osemdesiatych rokov 20. storočia a napokon celkom špecificky cez *Prešovskú trilógiu* Michaely Zakufanskej.

Jaroslav Šrank (Pedagogická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava) ako ďalší v poradí predstavil svoje *Tri poznámky k osídlam poézie Agdu Bavi Paina*, prostredníctvom ktorých sa pozrel na zbierku básní *Pästiarsky list*. Prvá poznámka sa venovala najmä štylizácii lyrického subjektu v danom texte. Druhou sa zameral na významovo rozbiehavú estetizáciu výrazu, ktorej výsledkom je podľa Šranka voľné veršovanie bez kompozície pôsobiace

časom monotónne. Tretou poznámkou sa venoval jazyku Painovej poézie, ktorý označil za fraškovitý, expresívny, vyznačujúci sa okazionalizmami, vulgarizmami, slovnými hračkami i plytkým žartom, čo vníma ako prejav slabšej kontroly nad vlastným jazykom, ale aj ako prejav absolútnej slobody hry autora.

Posledným príspevkom celého podujatia bolo *Niekoľko poznámok k trom básnickým debutom roka 2017* (P. Brežňan: *Skúsenosti týchto dní (zvierat)*, M. Lacko: *Hľadanie autora, L. Lipcsei: Svätým mečom*) od Viliama Nádaskaya (Ústav slovenskej literatúry SAV, Bratislava). Sústreďil sa ako na spoločné črty troch debutov, tak aj na najmarkantnejšie rozdiely v ich poetike. Postupne ich zhodnotil jednak cez optiku vzťahu lyrického subjektu k realite a tiež cez vývinové tendencie, na ktoré jednotlivé debuty nadväzujú. Na tendencie literárneho vývinu a tak tiež na tému generácie napokon nadviazala aj záverečná diskusia.

Vedecký seminár *Literárnokritická reflexia slovenskej literatúry 2018* prostredníctvom viacerých príspevkov kriticky zhodnotil aktuálnu literárnu produkciu a úspešne tak nadviazal na dlhoročnú tradíciu tohto podujatia v rámci Ústavu slovenskej literatúry SAV.